

L.U.F. 128

Det var många ungdomar från denna trak-
ten, som emigrerade till Amerika i slutet på
18- och i början på 1900-talet. Det var ju
mest fattiga och arbetslösa, barn, som
åkte. Några kom väl och gifte sig och var
situerade, men ej många.

Jag minns en pojke. Hans far var med
i Psykofullmäktige och psykovald. Den poj-
ken var mycket vid att gå och slå skak.
Han trodde nog det skulle gå för sig även
i Amerika. Men snart fick han se. Han
åkte i maj och kom tillbaka samma
höst. Där visade honom varför han se-
den kom tillbaka blev smet. "Jag hade
lovat psykoherden att hjälpa honom med
fröskungen. Han stannade hemma och
blev brevbärsare här i byn."

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

L. U. F. 128

Den första som jag vet äkte var en grä-
ne till mina föräldrar. Han kallades Olav.
Jon (Jon Olsson). Mina föräldrar har sa-
lat om, att han skrev hem och berättade
hur bra han hade det. En lekhammar
till honom som hette Hilok, skickade
han till honom och han äkte om.

Hon skrev hem och berättade att det
var allt som han hade sagt. Helt var
bort skryt och gjeta bodde han i en jord-
kula.

Den första i min släkt som äkte var en
morsor. Han arbetade sig om. (En till
kostade vid skrektykt omkring 700-800
kr.) Min äldre syster följde med en
morsor till om. Morsorna som redan
var i Sverige, skulle ha på sig på den.

L.U.F. 128.

Men med det blev det inte så mycket.

Jag minns att min far en gång skrev och
till morbrodern och bad honom skicka ho-
nom lite pengar. Han fick till svar att han
gjorde behöfve låna, för han hade köpt en
färran.

Den sista av mina systrar reste 1912.
Hon blev kvar i Amerika och var aldrig
hemma och hälsade på. En bror till mig
skrev och bad denna syster skicka pengar
till bejitt. Men hon svarade att hon inte
ville att några mer av hennes systrar skul-
le komma hit. Tiderna var inte så bra.

Många av mina släktingar åkte. De
var alla mycket fätkiga.

En farbror till mig avled i Sverige.
Hans syster tog de flesta barnen och åkte

L. U. F. 128

Skil berätta. Hacen en laster till mig
sag sin förmig och äkte. En av de persi-
na har varit hemma och arbetat på.

På gästhotellet äkte en annan förtur
till mig och en gammalpojke till U. S. A.
Här de väl kom från Skil's deas vagn
gammalpojken äkte till Californien. Men
förlorade hade inget arbete. Det var till att
böja gå och se om det fanns något att
göra. Pengar till förtur till hade han ej.
Och en sådan yndning, sakade han ska-
de sig i föten. Han måste hålla sig i skil-
het. Så smärningom fick han åka med
en fartygsbåt till Minnesota. Jag vet att
min far tyckte inte det var rätt gjord
av kommittén att resa i förtur förtur
Kontakten med de som äkte och hem-

LUF. 128

men var aldrig helt borta. Hvar gång
kom det ett kottecken från den. En ku-
sin beordrade med en syster till ring
och ibland skicka hon även pengar.
Hon var guldrent på att resa hem nöta
at.

En av de förtä som äble kända
skänkte 50 kr. till en kateklugn, till sta-
ryck bycka.

En pojke kända äble till kända
effen att han varit ute för en objektshän-
delse här. Han hade en dag varit ute för
att skjuta skator. Han mötte en flick-
kamrat skojade med henne och sa:
"Om skjut jag dig!" ett skott gick
av och det var öfver. Han gick inget
skott här. Det anses som en objektshän-

L.U.F. 128

händer. Men pojken kunde inte kom-
ma över händerna. Han emigrerade, men
lät inte ha lemnat några tv i Amerikas
heller. Den hemliga händerna ville in-
te gå in hans minne.

En annan systers till mig som emigrerade
gaffe sig och fick två söner. Både skapade
de i första världskriget. Modern dog detta
så tidigt. Sorgen gjorde att hon blev sjuk,
och levde inte så länge efter sönnens
emigrationen till Tyskland och Dan-
mark som för sin stora hustru.

Till Danmark åkte de oftast på hösten,
efter besöksbesöken i Skåne och öst.
Det var oftast gäppvis. De tog anställ-
ning på de stora tegelbrukerna. De fick
alltså höst men tjänade pengar. Helt

L.L.F. 128

Fa höst var de vana vid färd till färd.
De som emigrerade till Tyskland
äkta inte i grupper, de tog olika slag
platser.

En bondens son till majken färd
tog plats i Köpenhamn. Hon använde
effekterna till sin hembygd. Men
vad vi tyckte hon var högfärdig. Hon
var ju klädd på ett annat sätt, än vad vi
var vana vid. Hon levade sig i sin
hembygd.

Min föreläsning var i Dödsbygd, ett
par kilometer ifrån där jag har min
stuga. Det var ett linnestugus med jord-
golv. Där var en öppen spis där man
lagade maten. Hon använde en förtäring
som jättegryten satte på.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

By i Traryds m

L. U. F. 128

Denma gylta beundade jag länge som ett
kors minne. Jag gav henne ett litet en
bekant. Men det ägnade jag på. Han hade
inte samma känsla för den som jag.

Den svula jönggyltan förmär jag aldrig.
Hur många gånger stod inte vi barn
och grät när vi såg den lomma gyltan.
Så och när grät för hon ingen mot hade
att göra.

Men för en hustru makare. Det
heller han följande på tillverkningen,
(3 år. för ett barn), var inte mycket
att försöka en familj på 14 barn.

(Hösten halften av den eniga mak
Vi barn fick tidigt hjälpa till med sked-
tillverkningen. Vårt arbete bestod i att
putsa skederna. Jag minns hur vi satt

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

L.U.F. 128.

Frangfor den öppna gräsen på vinterkvällen.
Får gjorde grovabetet, vi skulle ju skita
dem. Till släpningen hade vi en lyfte fylld
med aska, och som putsduk användes
fellt. Vi tog avlagde filthattar, och hade
vi ringa rödne gjutor, gick vi till grannar-
na och liggde. Vi höllo på till sent
på kvällen och det var ju helt natu-
rligt att vi blest sömninga. Men när får
sig att vi började jäpa, bad han om
söta tebjör (en klumpen träbark) i
ögonlocken. De kunde om för att blika
och det gick lättare att hålla sig vaken.
När så får hade fått tillräckligt många
skedar färdiga, så det var lönande att ge
sig ut för att säga den del vi såg. Det blev
långt vandringshan fick göra. Skedarna

L.H.F. 128

gick lätt att säga innan det börjad anvisades
metsallsheden. De blätkke och anags färdare
Det en kullar som gick runt och såldt den.

Trots att vi hjälpte far med hans arbete kan-
de vi inte hålla hungern ifrån oss. För att få
mjölk i magen kunde vi även äta Lor-
kerd potte. Huvudsaken var att det fylldes
i magen.

Vår föräldrar var mycket religiösa,
de lärde oss att vara hjälpsamma mot
människor.

När far var många dagar, bestyrskvinnor.
Ofta gick vi till skola och hjälpte till med
vad vi kunde. Min bror och jag gick ofta
till ett gammalt par, som bodde i en
jordkäll (6 alnar i djupet). De hade en
boken kamin, där maten lagades. En av

L. 4 F. / 28

Den var blind. Den kunde vrickbruka.
De hade det ständigt i sin stuga. Den
vrickbruka kunde inte gå. Man måste sitta
i en stol. Poland klagade de över att det
var spöken där. Spöket brukade bita
den vrickbruka i fäna, vilka hade stors
vri. Vi kom till på spöken och ansåg
det var ovanligt. Först när vi blev äldre
förstod vi att det var påttor som hade bitit.

En soldat Paul bodde gammal med oss.
Hans fru kallade vi Paulan. Hon var också
mycket gudfrälsig. Jag minns när vi li-
digt om sommarmånaderna kom till den.
Då satt Paulan under en stor alen, som
såg färdig över och sjöng psalmer. Hon
hade en mycket vacker röst. Tonerna klingade
de skönt över nejden. Jag tycker detta är ett

L. U. F. 128

av mina vackraste minnen. Trots den stora
förlusten, ända hinner ha en sådan gods-
förmögenhet.

Tidigt måste vi ut för att arbeta. Jag var nog
inte mer än 10 år min bror 11. Den skicka-
de iväg oss på vägen för att försöka få nå-
got arbete. Med ett kung på ryggen med
lika palter i gav vi oss iväg mot Hösleholm.
Det är 5 mil härifrån. Vi tyckte nog till
en början att det var ganska spännande.

Men när det började bli mörkt aftonen var
det inte så roligt längre. Vi kom till Hösle-
holm på kvällen. Mörkt som vi var, satte
vi oss på en stumme. Vi började gråta.

En som bodde i huset utanför minnen
hörde det. Hon kom fram och frågade om or-
saken. Där hon fick höra hur det var. Kunde

L.U.F. 128

kon att vi skulle få stanna där över somma-
ren och hjälpa till med vad vi kunde.

Där sommaren var över var det tid för oss
att gå hem igen. Vi fick för honom som
lön. Det var vi glada när vi gick hem.
Det var samma dag som Mackenys mark-
nad. (Den infaller i slutet på september.
Det är och har varit alltid varit ett om-
tyckt nöje. Baren i Skönmåstuck har
lov från skolan den dagen.)

Som jag tidigare har nämnt var vi mycket
fattiga. Men vi hade ändå den första rike-
domen på oss. På den tiden om någon blev
sjuk i min hemstaden så hade vi en klok
gubbe som tillfrågades. Han gav råd hur
vi skulle göra. Hjälpte det med den ordina-
tionen var det bra. Han var också det blivande

L.4.F. 128

säme och sluta med öken. Att tillfoga
tjänst var inte möjligt.

År 1914 fick jag arbeta med kanal-
grävning i Hövsnäsbruk. Pappersbruket
behövde ett nytt turbinverk.

Det arbetade vi 2 och 2 ihop med att
lasta vagnar. 30 vagnar skulle tas lasta.
Det gällde att få en arbetskvantitet som inte
var lös. Vi hade ackordarbete och tjänade
50 öre i timmen. Det arbetet varade över
sommaren. Turan jag fick det arbetet
hade jag och mina bröder arbetat i skogen.
Vi högg ved. För en kubikfot högg vi ved
hade vi 2:50. Ibland högg vi stock, då
fick vi 3 öre stocken. Vi arbetade med
hugsnasmidda yxor. De hade bra bält men
var alldeles för långa. Skotten var alldeles

LUF. 128

för tunga. Till ett lätt skott, skall det vara
bort. Vi brukade på sommaren föroka på
lag på bort. för att ha till detta ändamål
Arbetet, som var vanligt, på den tiden var
ett tjäna dräng, när det gällde jobben.
Min bror hade drängsläbber men själv
hade jag bara en drängsläb och det husbond-
folket var mycket snälla. Haktungar till
mig ville jag skulle komma till Skåne
och tjäna dräng. Men det ville jag inte.
Jag hade hört tales om att de skånska
husbonderna inte var snälla mot sina tjä-
nare. De värderade tjäna mer än tjänarna.
Vid sketskitet utgick här i Haktun en ap-
leuri tjäna. Det var många som avled.
Men innan de dog blevo de rimmasjuka.
Min far brukade hjälpa till att sköta

LUF. 128

De sjuka. Hon kan blev sjuk, men klarade sjukdomen. En hel sommar kunde hon inget göra. Fattigdomen i hemmet blev ännu värre. Vi hade inga pengar. Jag minns att det en sommar kom en jude som köpte upp hä. Det var vanligt. Min mor hade ett mycket mycket långt hä. Hon köpte av det och sålde det till juden för 5 kronor. När vi var barn tänkte vi inte på vilka uppoffningar föräldrarna gjorde för oss. Som vuxen tänker jag ofta på det, och jag skulle mycket att man som minde haft större förståelse för dem.

Med vår skolgång hade de inget besvär. Jag gick bara några veckor i skolan. Men när vi skulle ut i skogen och arbeta fick mor ofta tidigt om morgonen.

L. 4. F. 128

Vid 2-3 tiden steg hon upp. Vi skulle ha
något att äta innan vi gick och något med
oss. Vid arbete började kl. 6. Gåla skulle
hon på dagmarke kl. 6 på morgonen.

Föräldrarnas arbetade och vi barn fick
sjäta. Men för föräldrarnas stävarna
liv, avled de i hög ålder. Min far blev
76 år och mor 86. Aldrig hörd jag dem
klaga. Kunde gick det lättare att baka
svaigheterna, eftersom de flöte hade det
bäddat. En sak jag hört talat om är: att
folligarna barn är de mest hemkän.

Det beror till stor del på att de så tidigt
fick komma ut ifrån hemmet. Rike-
mannen håller inte sina hem så i helgd.

Det är det som föräldrarna ständigt
måste tänka på. På somnaren tropte

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

L.L.F. 128

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

För en griskilling. Den skulle slaktas till jul. Men det var inte alltid säkert det blev så. Många gånger hände det att grisen blev sjuk och dog. De var det svårt för oss. Men när vi kunde plucka de första potatisen var det fest. De hade matkassynnen tättat ett tag. Det var ett nöje att äta denna potatis. Döppade i saltat vatten. Lovel fanns inte. (Jag vet de som gick till affären med en kruk och bad att få lite sillalake, att doppa sina potatis i.) Mycket fick vi inte alltid. Vi hade en kvi men ibland var den sin. Totalt blev det surt lingonmos och vatten. En sådan middag var för oss en fest.

Var gläms soldat Kent, tyckte vi hade

L.U.F. 128

Det var. De som var oförnuget till arbete
hade det varit. Jag vet att de brukade fånga
igeltorstar och seka för att få lite sov.
Utan detta kan man förstå orsaken till
emigrationen.

Den förste jag minns som emigrerade från
min hemtrakt (omkr. 1890) han kom till-
baka efter några år. Han sköt väldigt.

De förstod vi inte att det hela var bluff.
Vi trodde att han var hustru. Jag minns
när han berättade om de stora häden som
fanns i Amerika. Hela man fick hålla
på en hel vecka innan häden var avslöjad.

Den mannen åkte inte tillbaka igen. Stäm-
mot hans söner.

En annan gammal familj vi hade. Där åkte
fem av de sex söner. Den yngste, som var

L. L. F. 128

litet och liten skulle stanna hemma och hjälpa
förfälderna. Efter några år reste även han
över. När en av bröderna i Amerika fick se
honors utkast han: "Va fan ska du här
och göra?" Modern som uttalade att en
en verk chef för en silverslager i Coloca-
do. Den yngre brödern fick arbeta där. Han
skulle plocka silverslag. Han hade en påse
på magen, som han samlade bitarna i. En
vis person på det han tittade skulle betala
han. Det andra var hans egen.

Han stannade i Amerika i ungefär 6 år. Han
vände till hembygden och köpte en liten gård.

Om man undrar hur det gick pengar till
sina tillgifter, gick det vanligen till på följande
sätt: De första arbetade sig över. När de
hade fått ihop lite pengar, skickades de

L.L.F. 128

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

hem så någon annan av sydkoren kunde aka
skäde hela familjen sådes dees hemman, för
pengarna blev det tillgitt. Men kostade
i slutet av 1800-talet ungefär 400 kr.

Jag vet att min syster levade så mycket
när hon levde. Ett år på emigranterna var
att när han kom till Amerika, måste han
ha tio kronor.

Ett par pojkar, hvar en vill ha mig med
till staterna. Men jag svarade dem att
man inte behövs aka så långt för att få ar-
beta. Det fick man göra hemma och det läck-
te. Jag hade hört allt för mycket om sv-
righeterna de hade att kämpa mot i Ame-
rika. Dessa båda pojkar akte ifrån esse-
ciem. Det var många som gjorde. I Dan-
mark kunde emigranterna få en väst. Den

L.L.F. 128

innehöll biffett och poppen som bekräftas.
Katteligen var det en vinningsrekord.

I Huga ai haunnad den ene av den in-
nan han återvände. Han hade en gång tidi-
gare operat ihop jenger till hemmet.
Men han blev besattlen på hela beloppet.

Så blev det att konga samla rjen. När han
hade fått ihop till biffettens åkte. Vid hem-
komsterna hade han dött, när han åkte de
beonor. Han kunde inte prisa kunsula.

Hur många gånger hade han inte fått sitt
uppflygen i had och sora, och hur många
mit hade han inte livvakt på jämvärdet.

Någon svighet att komma in i Smarta.
var det inte, men vil att komma hem
rjen.

Jag har en gaaas. Dars far åkte över med

L.L.F. 128

De första. Han öfverkom 1890 för att ha-
pa. Men någon återresa mer för hans del blev
det inte. Han köpte guld och gifte sig.
Den mannen hade haft tur i Ameriky.
Han drog sig tillrämmans med en himn-
rygsko. De var bofasta i Minnapolis
och drog sig på affärer. De åkte till Chi-
cago och handlade upp verk. Det såldes
och sedan och fick till befall. Hade han
stannat lite till, kunde han tjäna till
med pengar. Ett stort bolag köpte in affären.
Hans soner funkar aldrig på att åka.

Politik talades inte för. Trafikens folk
eller kom på besök, så pratades det om
gångna tider och spöken. Vidskephiga
var dom. Vi ha en hyss med gärna på spök-
historier.

L. L. F. 128

Politik var ju inget att bry sig om. De
fattiga hade inget att säga till om. Min
far hade bara en röst i "gradus röst-
skala" och det var inte mycket.

Hemmet var mycket religiöst och det var
vanligt. Vi blev förväntade att gå i kyrkan
och att bolla oss till Gud. Jag minns när
min mor packade mina ryggsäckars koffert-
far när de skulle emigrera. Bäst i
kofferten la de hon alltid en bibel och
uppmärksammade dem att inte glömma Gud.

Jag vill också nämna något om min
farfar. Han var bysmästare och omgärdade
alla hästbesökare. När han hade
smitt tillräckligt många, fick far
vandra runt med dem i en vagn han
bar på ryggen. Han kunde få ge

L. L. F. 128

många mil, ibland mer i Skåne. Han
var de inte gammal.

Det leius mycket att brette om emigra-
tionen. Jag är medlem av emigrantkom-
mittén i Traryd. En del avvikelse
och jag har jag fått brette om att
attungen på eller Lena. Jag har den
ska de Skånes till emigrantstiftelsen.

Jag har en bok som jag vet är Länken
Skåne. Den är skriven av en svensk-
amerikan. Han är född i Amerika
men hans far var prästson från Hui-
neryd. Den boken handlar om Sverige.
Jag fick den av honom när han var
många år sedan var hemma på besök.
Hur många gånger jag fått den vil jag
ej. Den eftersom jag är en stor foster-

L 41.F. 128

Landet är borta jag helt med om vad
författaren skrivit i sin bok.

En del svensk-amerikanska tidningar
har jag också. De är så fulla av
de äro lösliga, skall i riket få även
den.